

ZOBOWIĄZANIA

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

Adam Brzozowski, Jacek Jastrzębski, Maciej Kaliński
Wojciech J. Kocot, Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE

4

ZOBOWIĄZANIA

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

Adam Brzozowski, Jacek Jastrzębski, Maciej Kaliński
Wojciech J. Kocot, Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

4

Stan prawny na 10 maja 2023 r.

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały opracowali:

Adam Brzozowski: II, III, IV, VI, VII;

Maciej Kaliński: I § 2, V, VIII–X, XV–XXVIII, XXX, XXXI, XXXIV–XXXVI, XXXIX, XL;

Jacek Jastrzębski: XIII, XIV, XXXII, XXXIII, XXXVII, XXXVIII, XLI;

Elżbieta Skowrońska-Bocian: XI, XII, XXIX;

Wojciech J. Kocot: XLII;

Adam Brzozowski i Wojciech J. Kocot: I § 1 i § 3.

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-803-1

4. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
Wstęp	19
Rozdział I	
Informacje wstępne	21
§ 1. Przedmiot części szczegółowej prawa zobowiązań	24
§ 2. Związki umów i umowy związane	31
§ 3. Systematyka podręcznika	34
Rozdział II	
Umowa sprzedaży	37
§ 1. Definicja. Pojęcie i cechy umowy	39
§ 2. Podmioty i charakter prawny umowy. Forma umowy sprzedaży	42
§ 3. Przedmiot umowy	45
§ 4. Obowiązki stron umowy sprzedaży	47
1. Obowiązki sprzedawcy	47
2. Obowiązki kupującego	52
§ 5. Rękojmia za wady	55
§ 6. Stosunek uprawnień z tytułu rękojmi do roszczeń odszkodowawczych	67
§ 7. Roszczenie sprzedawcy w związku z wadliwością rzeczy sprzedanej	68
§ 8. Gwarancja przy sprzedaży	69
§ 9. Sprzedaż konsumencka	74
§ 10. Szczególne rodzaje sprzedaży	75
1. Sprzedaż na raty	75
2. Sprzedaż z zastrzeżeniem własności rzeczy sprzedanej	77
3. Sprzedaż na próbę lub z zastrzeżeniem zbadania rzeczy przez kupującego	79
4. Sprzedaż z zastrzeżeniem prawa odkupu	80
5. Prawo pierwokupu	82

Rozdział III

Umowa zamiany	87
§ 1. Definicja.....	87
§ 2. Przedmiot umowy zamiany	88
§ 3. Podmioty i charakter prawny umowy zamiany	89
§ 4. Odesłanie do umowy sprzedaży	90

Rozdział IV

Umowa dostawy	93
§ 1. Definicja umowy dostawy. Pojęcie dostawy.....	93
§ 2. Przedmiot i strona podmiotowa umowy dostawy	95
§ 3. Charakter prawny umowy dostawy	97
§ 4. Obowiązki stron	98
§ 5. Odesłanie do umowy sprzedaży	98

Rozdział V

Kontraktacja	101
§ 1. Pojęcie	102
§ 2. Obowiązki stron	103
§ 3. Zmiana posiadacza gospodarstwa	104
§ 4. Przedawnienie	105

Rozdział VI

Umowa o dzieło	107
§ 1. Definicja. Pojęcie i cechy umowy o dzieło.....	108
§ 2. Podmioty i charakter prawny umowy o dzieło	110
§ 3. Przedmiot umowy o dzieło.....	111
§ 4. Miejsce umowy o dzieło w systemie umów	116
§ 5. Obowiązki stron umowy o dzieło.....	121
§ 6. Zagadnienia szczegółowe	129

Rozdział VII

Umowa o roboty budowlane	131
§ 1. Definicja. Pojęcie i cechy umowy o roboty budowlane	132
§ 2. Charakter prawny umowy o roboty budowlane.....	143
§ 3. Przedmiot umowy o roboty budowlane. Strona podmiotowa umowy o roboty budowlane. Forma umowy	143
§ 4. Odpowiedzialność wobec podwykonawców.....	144
§ 5. Gwarancja zapłaty za roboty budowlane.....	149
§ 6. Podstawowe prawa i obowiązki stron	152

Rozdział VIII

Najem	159
§ 1. Unormowania ogólne. Pojęcie.....	160
§ 2. Obowiązki stron	163
§ 3. Przedawnienie	167
§ 4. Zbycie przedmiotu najmu.....	168
§ 5. Najem lokali	170
§ 6. Najem lokali mieszkalnych.....	173

Rozdział IX

Dzierżawa	181
§ 1. Pojęcie	182
§ 2. Obowiązki stron	184
§ 3. Pierwokup dzierżawcy gruntu rolnego.....	186

Rozdział X

Bezczynszowe użytkowanie gruntów rolnych	189
---	-----

Rozdział XI

Użyczenie	191
§ 1. Ogólna charakterystyka	191
§ 2. Podmioty umowy	193
§ 3. Przedmiot umowy.....	194
§ 4. Treść umowy	194
§ 5. Odpowiedzialność stron	196
§ 6. Czas trwania stosunku użyczenia.....	198
§ 7. Przedawnienie roszczeń	199
§ 8. Użyczenie a inne zbliżone stosunki prawne oraz faktyczne.....	199

Rozdział XII

Pożyczka	201
§ 1. Ogólna charakterystyka	201
§ 2. Podmioty umowy	203
§ 3. Przedmiot pożyczki	204
§ 4. Treść umowy	204
§ 5. Odpowiedzialność stron	208
§ 6. Przedawnienie roszczeń	209
§ 7. Stosunki prawne podobne do pożyczki	210

Rozdział XIII

Umowa kredytu	211
§ 1. Pojęcie umowy kredytu i jej regulacja	212

§ 2. Kredyt a pożyczka	213
§ 3. Zdolność kredytowa	215
§ 4. Umowa kredytu – strony, treść i forma	217
§ 5. Istotne elementy stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu ...	218
1. Oddanie środków pieniężnych do dyspozycji klienta.....	218
2. Oprocentowanie i prowizja	219
3. Monitorowanie sposobu wykorzystania kredytu i zdolności kredytowej	220
4. Wypowiedzenie	221
5. Spłata kredytu	223
§ 6. Znaczenie i rodzaje kredytów.....	223
§ 7. Kredyt konsumencki	224
§ 8. Ochrona konsumentów w zakresie kredytów hipotecznych	227

Rozdział XIV

Umowa rachunku bankowego	231
§ 1. Pojęcie umowy rachunku bankowego	232
§ 2. Charakterystyka umowy rachunku bankowego. Prawa i obowiązki stron.....	234
§ 3. Strony umowy o rachunek bankowy.....	238
§ 4. Rodzaje rachunków bankowych	239
1. Rachunki rozliczeniowe, w tym rachunki bieżące i pomocnicze	239
2. Rachunki lokat terminowych	240
3. Rachunki oszczędnościowe, rachunki oszczędnościowo- rozliczeniowe oraz rachunki terminowych lokat oszczędnościowych (rachunki typu oszczędnościowego).....	241
3.1. Pojęcie rachunków typu oszczędnościowego.....	241
3.2. Podtypy rachunków typu oszczędnościowego	241
3.3. Szczególne regulacje dotyczące rachunków typu oszczędnościowego	242
3.4. Rachunek rodzinny.....	247
4. Rachunki powiernicze	248
5. Rachunek VAT	251
§ 5. Rachunek wspólny	251
§ 6. Wygaśnięcie umowy rachunku bankowego.....	253
§ 7. Zbiorcze informacje o rachunkach i Centralna informacja	255
§ 8. Przedawnienie roszczeń	256

Rozdział XV

Zlecenie	257
§ 1. Pojęcie	258
§ 2. Stanowisko prawne zleceniobiorcy.....	259

§ 3. Odpłatność.....	260
§ 4. Obowiązki stron.....	261
§ 5. wypowiedzenie i ustanie zlecenia.....	266
§ 6. Przedawnienie.....	269
§ 7. Umowy o świadczenie usług.....	270
 Rozdział XVI	
Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia.....	273
§ 1. Pojęcie.....	274
§ 2. Obowiązki stron.....	277
 Rozdział XVII	
Umowa agencyjna.....	283
§ 1. Pojęcie.....	284
§ 2. Wynagrodzenie agenta.....	286
§ 3. Obowiązki stron.....	288
§ 4. Prawo zastawu.....	289
§ 5. Ustanie umowy.....	289
§ 6. Świadczenie wyrównawcze.....	290
§ 7. Umowa o ograniczeniu konkurencji.....	292
 Rozdział XVIII	
Umowa leasingu.....	293
§ 1. Pojęcie.....	294
§ 2. Obowiązki stron.....	296
 Rozdział XIX	
Umowa komisu.....	301
§ 1. Pojęcie.....	301
§ 2. Obowiązki stron.....	303
§ 3. Rękojmia.....	305
§ 4. Prawo zastawu.....	306
 Rozdział XX	
Umowa przewozu.....	307
§ 1. Uwagi ogólne.....	308
§ 2. Przewóz osób.....	311
§ 3. Przewóz rzeczy.....	314

Rozdział XXI	
Umowa spedycji	319
Rozdział XXII	
Przechowanie	325
Rozdział XXIII	
Depozyt nieprawidłowy	329
Rozdział XXIV	
Odpowiedzialność, prawo zastawu i przedawnienie roszczeń utrzymujących hotele i podobne zakłady	333
§ 1. Zasady odpowiedzialności.....	334
§ 2. Odszkodowanie	335
§ 3. Prawo zastawu	336
§ 4. Przedawnienie	336
Rozdział XXV	
Umowa składu	337
§ 1. Pojęcie	337
§ 2. Odpowiedzialność.....	340
Rozdział XXVI	
Umowa ubezpieczenia	343
§ 1. Uwagi ogólne	344
§ 2. Pojęcie	346
§ 3. Zawarcie umowy i powstanie odpowiedzialności. Obowiązki stron	351
§ 4. Przedawnienie	354
§ 5. Ubezpieczenia majątkowe.....	354
§ 6. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej	358
§ 7. Ubezpieczenie mienia.....	359
§ 8. Ubezpieczenia osobowe	360
Rozdział XXVII	
Spółka	365
§ 1. Pojęcie	366
§ 2. Majątek wspólny.....	369
§ 3. Odpowiedzialność.....	370
§ 4. Działalność spółki.....	370
§ 5. Stosunki wspólników.....	372
§ 6. Wypowiedzenie	373
§ 7. Zgon wspólnika. Ustanie spółki	374

Rozdział XXVIII

Darowizna	377
§ 1. Pojęcie	378
§ 2. Odpowiedzialność darczyńcy	381
§ 3. Polecenie. Darowizna obciążliwa	381
§ 4. Odwołanie	382

Rozdział XXIX

Przekazanie nieruchomości	387
§ 1. Uwagi ogólne	387
§ 2. Ogólna charakterystyka umowy	389
§ 3. Podmioty umowy	389
§ 4. Przedmiot umowy przekazania	391
§ 5. Treść umowy	392
§ 6. Odpowiedzialność stron	392
§ 7. Uwagi końcowe	393

Rozdział XXX

Renta	395
--------------------	-----

Rozdział XXXI

Dożywocie	403
------------------------	-----

Rozdział XXXII

Poręczenie	411
§ 1. Pojęcie i ogólna charakterystyka umowy poręczenia	411
§ 2. Przedmiot poręczenia. Poręczenie za dług przyszły, rodzajowe i generalne (globalne)	413
§ 3. Odpowiedzialność poręczyciela	414
§ 4. Akcesoryjność poręczenia	416
§ 5. Spełnienie świadczenia przez poręczyciela	420
§ 6. Poręczenie na tle małżeńskich stosunków majątkowych	421
§ 7. Szczególne przypadki poręczenia – poręczenie zwrotne, podporęczenie, wielość poręczycieli	422
§ 8. Poręczenie jako czynność bankowa	423

Rozdział XXXIII

Gwarancja bankowa	425
§ 1. Pojęcie gwarancji bankowej	425
§ 2. Samodzielność gwarancji i ukształtowanie zarzutów	427
§ 3. Stosunek do innych instytucji	430
§ 4. Zbywalność praw z gwarancji	431

§ 5. Skutki zapłaty na podstawie gwarancji.....	431
§ 6. Termin gwarancji i przedawnienie roszczeń	432
§ 7. Potwierdzenie gwarancji.....	433
§ 8. Regwarancja.....	433
Rozdział XXXIV	
Ugoda	435
Rozdział XXXV	
Przyrzeczenie publiczne.....	439
§ 1. Uwagi ogólne	440
§ 2. Przyrzeczenie zwykłe	442
§ 3. Przyrzeczenie nagrody konkursowej	443
Rozdział XXXVI	
Przekaz.....	445
§ 1. Pojęcie	446
§ 2. Przyjęcie przekazu	447
Rozdział XXXVII	
Akredytywa.....	449
§ 1. Regulacja i normatywne typy akredytywy	449
§ 2. Akredytywa dokumentowa	450
1. Pojęcie i funkcja.....	450
2. Konstrukcja prawna. Odpowiedzialność banku otwierającego.....	452
3. Termin ważności i przedawnienie roszczeń.....	454
4. Akredytywa zabezpieczająca	455
5. Znaczenie praktyczne	455
§ 3. Akredytywa pieniężna.....	455
Rozdział XXXVIII	
Papiery wartościowe i znaki legitymacyjne w ogólności	459
§ 1. Uwagi wprowadzające o kodeksowej regulacji papierów wartościowych	460
§ 2. Ogólna koncepcja papieru wartościowego	461
1. Teorie papierów wartościowych	461
2. Pojęcie legitymacji formalnej.....	465
3. Teorie dotyczące powstania praw z papierów wartościowych.....	466
4. Kwestia zasady <i>numerus clausus</i> papierów wartościowych.....	468
§ 3. Rodzaje papierów wartościowych.....	470
1. Podział ze względu na sposób ustalania legitymacji formalnej i przenoszenia praw.....	470
1.1. Papiery wartościowe imienne.....	470

1.2. Papiery wartościowe na zlecenie.....	471
1.3. Papiery wartościowe na okaziciela	472
1.4. Papiery wartościowe zdematerializowane (rejestrowe)	473
2. Inne klasyfikacje lub typologie papierów wartościowych.....	474
§ 4. Znaki legitymacyjne	475
§ 5. Umarzanie papierów wartościowych	477
Rozdział XXXIX	
Weksel	479
§ 1. Pojęcie	480
§ 2. Odpowiedzialność.....	483
§ 3. Indos.....	484
§ 4. Awal.....	485
§ 5. Przedawnienie	485
Rozdział XL	
Czek	487
§ 1. Pojęcie	488
§ 2. Rodzaje czeków.....	490
Rozdział XLI	
Obligacje	493
§ 1. Pojęcie obligacji	494
§ 2. Zdolność emisyjna	497
§ 3. Funkcje obligacji.....	498
§ 4. Świadczenie emitenta.....	498
§ 5. Zabezpieczenie obligacji.....	499
§ 6. Szczególne rodzaje obligacji	500
§ 7. Emisja obligacji.....	503
§ 8. Umowa o gwarancję emisji.....	504
§ 9. Agent emisji.....	505
§ 10. Umowa o reprezentację	507
§ 11. Zgromadzenie obligatariuszy i zmiana warunków emisji	507
Rozdział XLII	
Umowy nienazwane	511
§ 1. Pojęcie umów nienazwanych.....	512
§ 2. Umowy kompensacyjne	519
§ 3. Umowy o świadczenie kompleksowej usługi pośrednictwa handlowego	525
1. Umowa dystrybucyjna.....	526
2. Umowa faktoringu	533
3. Umowa outsourcingu	542

§ 4. Kontrakty (instrumenty) pochodne.....	545
1. Kontrakt opcyjny (opcja).....	548
2. Kontrakt terminowy <i>futures</i> i <i>forward</i>	551
3. Swap.....	553
§ 5. Umowy dotyczące obrotu prawami na dobrach niematerialnych.....	556
1. Franchising.....	556
2. Umowa <i>know-how</i>	560
§ 6. Umowy organizacyjne w obrocie gospodarczym (ugrupowania gospodarcze).....	565
1. Umowy typu <i>joint-venture</i>	565
2. Umowa koncernowa.....	570
3. Umowa kooperacyjna (o kooperację przemysłową).....	576
§ 7. Umowy zawierane mechanicznie.....	580
Skorowidz przedmiotowy.....	607

WSTĘP

Niniejszy podręcznik stanowi kontynuację problematyki prawa zobowiązań omówionej w podręczniku *Zobowiązania. Część ogólna* Adama Brzozowskiego, Jacka Jastrzębskiego, Macieja Kalińskiego i Elżbiety Skowrońskiej-Bocian, którego trzy wydania ukazały się w ubiegłych latach. Przygotowanie podręcznika z zakresu części szczegółowej prawa zobowiązań jest zawsze dużym wyzwaniem, nie tylko z uwagi na złożony charakter współczesnej problematyki prawa umów, lecz także ze względu na fakt, że była ona już przedmiotem rozważań w polskim piśmiennictwie prawniczym. Istniejące podręczniki powstałe pod rządami Kodeksu cywilnego wyszły spod pióra znakomitych polskich cywilistów (profesorowie: Alfred Ohanowicz i Józef Górski, Witold Czachórski, Zbigniew Radwański i Janina Panowicz-Lipska).

Należy mieć też na uwadze, że część szczegółowa prawa zobowiązań (niewyodębiona formalnie w Kodeksie cywilnym) zawiera również uregulowania stosunków pozaumownych, jak prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia czy kwestie odpowiedzialności osób utrzymujących hotele i podobne zakłady. W księdze trzeciej Kodeksu cywilnego znajdują się także przepisy dotyczące przekazu oraz podstawowe uregulowania papierów wartościowych.

Prawo zobowiązań ulega dynamicznym przekształceniom. Istotnie zwiększa się znaczenie prawa umów w systemie polskiego prawa prywatnego. We współczesnej gospodarce kapitalistycznej, zdominowanej przez nowoczesne technologie informatyczne, zaczynają przeważać umowy zobowiązujące (kontrakty), regulujące szeroko rozumiany rynek wymiany dóbr i usług na szczeblu krajowym, unijnym i międzynarodowym, w tym w stosunkach zarówno z udziałem konsumenta, jak i między przedsiębiorcami. Z tych względów odrębny rozdział poświęcono umowom nienazwanym, które odgrywają coraz istotniejszą rolę w obrocie handlowym. Jego dynamiczny rozwój jest aktywnie wspierany przez instytucje Unii Europejskiej. W modernizacji regulacji kontraktów duże znaczenie mają ratyfikowane konwencje międzynarodowe (przede wszystkim Konwencja wiedeńska z 1980 r. o międzynarodowej sprzedaży towarów) czy *lex mercatoria* – ogólne reguły prawa modelowego (Zasady Europejskiego Prawa Kontraktów [PECL], Wspólna Rama Odniesienia [DCFR] oraz Zasady Międzynarodowych Kontraktów Handlowych UNIDROIT), a także wzorce kontraktów nienazwanych, rekomendowane i zwyczajowo stosowane przez prywatne organizacje międzynarodowe, stowarzyszenia czy izby handlowe.

Oddawany do rąk Czytelników podręcznik uwzględnia wiele lat doświadczeń dydaktycznych autorów, nabytych w trakcie prowadzenia wykładów kursowych, seminariów i innych zajęć poświęconych problematyce prawa zobowiązań. Doświadczenia te pokazują, jak wiele trudności nadal sprawia studentom opanowanie zagadnień należących do tzw. części szczegółowej prawa zobowiązań. Nie bez znaczenia jest też wykonywanie przez autorów innych zawodów prawniczych pozwalających na nabycie doświadczenia w zakresie praktyki kontraktowej.

Niniejsze opracowanie jest kierowane głównie do słuchaczy studiów prawniczych, którzy kontynuują (w ramach części szczegółowej zobowiązań) swoją przygodę, a może należałoby powiedzieć – zmagania, z prawem cywilnym. Dlatego też jest ono próbą przedstawienia omawianych umów na tle praktyki kontraktowej oraz judykatury. Poznając problematykę części szczegółowej zobowiązań (a szerzej prawa cywilnego w ogóle), warto też mieć na uwadze, że prawo cywilne jest „prawem dnia codziennego”. O ile można sobie wyobrazić nasze życie bez osobistego kontaktu z prawem karnym czy bez większego angażowania się w stosunki administracyjnoprawne, o tyle w rozmaitych stosunkach kontraktowych człowiek pozostaje przez całe swoje życie. Aby zaś przekonać się, jak niebagatelną częścią prawa cywilnego jest prawo umów, wystarczy uświadomić sobie, w ilu z nich każdy z nas codziennie uczestniczy.

Pragniemy wyrazić nadzieję, że niniejszy podręcznik okaże się przydatny szerszemu gronu czytelników – nie tylko studentom prawa i osobom wykonującym zawody prawnicze, w szczególności sędziom, adwokatom i radcom prawnym, ale także nieprawnikom.

Systematyka opracowania nawiązuje do systematyki przyjętej w podręczniku profesora Witolda Czachórskiego, jeśli chodzi o umowy nazwane, oraz w pewnym zakresie do tomu 9 *Systemu Prawa Prywatnego* (serii pod redakcją Zbigniewa Radwańskiego, redaktor tomu Wojciech Jan Katner), gdy chodzi o umowy nienazwane. Podstawowa literatura jest już tradycyjnie powoływana na początku każdego rozdziału, a opracowania monograficzne i bardziej szczegółowe – w toku rozważań, w formie bezpośrednich odesłań do literatury i orzecznictwa. Ułatwieniu korzystania z podręcznika mają służyć piktogramy wskazujące na rodzaj informacji zamieszczonych w poszczególnych fragmentach tekstu.

Czwarte wydanie podręcznika *Prawo zobowiązań. Część szczegółowa* uwzględnia zmiany dotyczące omawianej tematyki, które nastąpiły w legislacji, judykaturze i doktrynie od chwili ukazania się poprzedniego wydania podręcznika w roku 2021.

Autorzy
Warszawa, 10.05.2023 r.

INFORMACJE WSTĘPNE

Literatura prawa zobowiązań jest bardzo obszerna. Należy podkreślić, że do materii części szczegółowej prawa zobowiązań odnosi się zdecydowana większość opracowań poświęconych całościowo problematyce prawa zobowiązań, a więc zarówno części ogólnej, jak i części szczegółowej. Opracowania dotyczące wyłącznie wybranych zagadnień części szczegółowej powołano na wstępie poszczególnych rozdziałów podręcznika.

1

Dla części szczegółowej prawa zobowiązań pewne znaczenie mają, przede wszystkim w odniesieniu do problemu „grupowania umów nazwanych”, pozycje literatury powstałe w okresie poprzedzającym wejście w życie Kodeksu zobowiązań z 1933 r. i pod jego rządami. Jako podstawowe pozycje literatury z tego okresu należy wskazać: E. Till, *Polskie prawo zobowiązań (Część ogólna), Projekt wstępny z motywami*, Lwów 1923; R. Longchamps de Bérier, *Uzasadnienie projektu Kodeksu zobowiązań (z uwzględnieniem ostatecznego tekstu Kodeksu)*, Warszawa 1934 i lata następne; R. Longchamps de Bérier, *Zobowiązania*, Lwów 1934–1938 (w postaci zeszytów); J. Korzonek, I. Rosenblüth, *Kodeks zobowiązań. Komentarz*, t. 1, Kraków 1934; t. 2, Kraków 1935; L. Domański, *Instytucje Kodeksu zobowiązań. Część ogólna*, Warszawa 1937; L. Domański, *Instytucje Kodeksu zobowiązań. Część szczególna*, t. 1, Warszawa 1938; F. Zoll, *Zobowiązania w zarysie*, Warszawa 1945.

W odniesieniu natomiast do prac nad Kodeksem cywilnym zob. W. Czachórski, *Przebieg prac nad kodyfikacją prawa cywilnego*, SP 1970/26–27.

Współczesne opracowania doktrynalne z zakresu prawa zobowiązań są dość liczne i nie sposób wymieni ich wszystkich. Należy jednak zwrócić uwagę na publikacje o charakterze podstawowym, a do takich przede wszystkim trzeba zaliczyć *Systemy Prawa*. W latach 70. i 80. XX w. ukazywał się *System Prawa Cywilnego* (Ossolineum), red. W. Czachórski. Wypada zwrócić uwagę na t. III, cz. 1, red. Z. Radwański, Ossolineum 1981; t. III, cz. 2, red. S. Grzybowski, Ossolineum 1976. Kolejnym przedsięwzięciem wydawniczym tego typu jest *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański. Części szczegółowej prawa zo-

bowiązań poświęcone zostały: t. 7 (umowy nazwane), red. J. Rajski, Warszawa 2018; t. 8 (umowy nazwane), red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2011; t. 9 (umowy nienazwane), red. W. Katner, Warszawa 2018.

Poza *Systemami* funkcjonuje obecnie kilka dużych komentarzy do Kodeksu cywilnego: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2021; *Kodeks cywilny*, t. II. *Komentarz do art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2021; *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. G. Bieniek, t. 1 i 2, Warszawa 2011; *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. III. *Zobowiązania – część szczególna*, red. A. Kidyba, cz. 2, Warszawa 2014; *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, W. Borysiak, Warszawa 2021; *Kodeks cywilny*, t. II. *Komentarz. Art. 353–626*, red. M. Gutowski, Warszawa 2022; *Kodeks cywilny*, t. III. *Komentarz. Art. 627–1088*, red. M. Gutowski, Warszawa 2022.

Należy ponadto wskazać podręczniki poświęcone prawu zobowiązań. Są to: W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Prawo zobowiązań. Zarys wykładu*, Warszawa 2009; Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania – część szczegółowa*, Warszawa 2022.

Większość powołanych wyżej opracowań podlegała i podlega aktualizacji oraz doczekała się kolejnych wydań. Z oczywistych względów zalecane jest korzystanie z wydań najnowszych.

Tematyce zobowiązań poświęcono również liczne prace monograficzne. Są one uwzględniane, jak zaznaczono wyżej, w ramach zestawienia literatury do poszczególnych rozdziałów. Opracowania z zakresu prawa zobowiązań znajdują się w wielu periodykach prawniczych („Kwartalnik Prawa Prywatnego”, „Państwo i Prawo”, „Przegląd Sądowy”, „Palestra”, „Przegląd Prawa Handlowego”, „Rejent”, „Monitor Prawniczy”, „Prawo Spółek”, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” i innych).

Znajomość orzecznictwa, w tym poglądów Sądu Najwyższego, odgrywa istotną rolę w procesie zrozumienia prawa regulującego prawo części szczegółowej zobowiązań. Ważniejsze orzeczenia SN są publikowane we własnych zbiorach, takich jak „Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego” oraz „Biuletyn Sądu Najwyższego”. W zakresie problematyki prawa rzeczowego są to zbiory orzeczeń Izby Cywilnej. Orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych wraz z uzasadnieniami publikowane jest na bieżąco w postaci elektronicznej w systemach informacji prawnej, np. LEX. Istotnym źródłem wiedzy o orzecznictwie sądowym jest wydawany przez Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk miesięcznik „Orzecznictwo Sądów Polskich”, w którym publikuje się orzeczenia wraz z komentarzami autorów wywodzących się ze środowisk nauki i praktyki. Z kolei orzeczenia sądów powszechnych publikowane są w zbiorach pod nazwami „Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych” oraz „Orzecznictwo Sądów Gospodarczych”. Wy-

brane orzeczenia sądowe wraz z glosami publikuje się także w niektórych czasopismach prawniczych, takich jak m.in. „Glosa”, „Państwo i Prawo”, „Palestra”, „Rejent” czy „Radca Prawny”. Duży wpływ na proces kształtowania oraz interpretacji norm prawa cywilnego wywierało do niedawna orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, publikowane w zbiorze „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy”.

Ostatnio jednak rola judykatury ulega istotnej zmianie. W najnowszym orzecznictwie skuteczność wyroków może być kwestionowana ze względów formalnych.

 Zob. uchwała SN (pełny skład) z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20 („Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2020/2, poz. 7), w której Sąd Najwyższy, stosując prawo europejskie i wykładnię Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, nakazał każdorazowo badać, czy w składzie orzekającym nie zasiadała osoba, w stosunku do której istnieje uzasadniona obawa co do naruszenia standardów niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 389) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.). Zob. też wyrok ETPC z 8.11.2021 r., 49868/19 i 57511/19, Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (LEX nr 3253094) oraz wyrok ETPC z 3.02.2022 r., 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce (LEX nr 3301552); a także wyrok TSUE z 19.11.2019 r., C-585/18, C-624/18, C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa i CP i DO przeciwko Sądowi Najwyższemu (LEX nr 2741129), z glosą A. Grzelak, LEX 2019; wyrok TSUE z 2.03.2021 r., C-824/18, A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa (LEX nr 3125108); wyrok TSUE z 15.07.2021 r., C-791/19, Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (LEX nr 3196950) oraz wyrok TSUE z 6.10.2021 r., C-487/19, Postępowanie zainicjowane przez W.Ż. (LEX nr 3231110), z omówieniem R. Bujalskiego, LEX 2021, w których potwierdzono argumenty uchwały SN. Na badanie nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej zwraca się także uwagę w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym prawidłowości wystawienia europejskiego nakazu aresztowania (ENA); zob. np. wyrok z 25.07.2018 r., C-216/18 PPU, LM (LEX nr 2533605).

 Zachęcamy Czytelników, aby korzystając z bazy orzecznictwa LEX, sprawdzali za pomocą dostępnych wyszukiwarek WWW, czy skład, w którym zapadło wybrane orzeczenie został powołany zgodnie z Konstytucją RP, Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej oraz Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zob. m.in. www.ruchkod.pl/neokrs/?#content; poznajsedziogo.pl).

Istotne wątpliwości prawne dotyczą także legalności mandatu niektórych osób pełniących funkcję sędziego TK, jak i zastrzeżeń co do zgodności z prawem wyboru w roku 2016 Prezesa TK. W związku z tym orzeczenia trybunalskie wydane po 19.12.2016 r.

z udziałem tych osób mogą być dotknięte nieważnością lub uznane za nieistniejące mimo publikacji w Dzienniku Ustaw.

Zob. m.in. wyrok ETPC z 7.05.2021 r., 4907/18, Xero Flor w Polsce przeciwko Polsce (LEX nr 3170326) oraz wyrok ETPC z 22.07.2021 r., 42447/19, Reczkowicz przeciwko Polsce (niepubl.). W związku z tym zastrzeżenia dotyczą także wyroku TK z 20.04.2020 r., U 2/20 (M.P. z 2020 r. poz. 376), ze zdaniem odrębnym L. Kieresa, w którym uznano wyżej wymienioną uchwałę SN z 23.01.2020 r., BSA I-4110-1/20, za niezgodną z Konstytucją. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 16.09.2021 r., I KZ 29/21 (LEX nr 3223819) oraz z 29.09.2021 r., V KZ 47/21 (LEX nr 3230203), jednoznacznie stwierdził, że powyższy wyrok TK jest dotknięty wadą prawną, ponieważ w składzie zasiadały osoby nieuprawnione do orzekania, a sam Trybunał Konstytucyjny, rozstrzygając o zgodności spornej uchwały SN z Konstytucją, działał poza własnymi kompetencjami, a więc niezgodnie z art. 188 Konstytucji RP.

Także judykatura Trybunału Konstytucyjnego jest kwestionowana ze względu na istotne wątpliwości formalne powołania sędziów (wybór sędziego TK na miejsce już zajęte, niezgodność z prawem wyboru Prezesa TK w grudniu 2016 r. oraz pozostawanie na stanowisku Prezesa TK osoby, której kadencja zakończyła się 20.12.2022 r.).

Opisany wyżej stan rzeczy ma destrukcyjny wpływ na stabilność prawa i pewność obrotu, zwłaszcza jeśli organy władzy wykonawczej nie przyjmują do wiadomości wyżej wymienionych orzeczeń i próbują je kwestionować. Tworzy się państwowy dualizm prawny (niem. *Doppelstadt*). Prowadzi to do obniżenia autorytetu wymiaru sprawiedliwości oraz znaczenia wypowiedzianych w judykaturze twierdzeń i reguł wykładni, które mogą zostać zakwestionowane nie ze względu na słabość argumentacji (co powinno być regułą), ale wadliwość powołania na urząd sędziego.

Zestawienia literatury i orzecznictwa są również dostępne w rozmaitych elektronicznych systemach informacji prawnej, a zatem uzyskanie informacji typu bibliograficznego nie nastręcza obecnie większych trudności.

§ 1. Przedmiot części szczegółowej prawa zobowiązań

- 2 Ustawodawca nie dzieli w zasadzie przepisów odnoszących się do prawa zobowiązań na część ogólną i część szczegółową, chociaż istnienie tego podziału uznaje.

Wskazuje się, że świadczy o tym kolejność regulowanych zagadnień; zob. Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania – część szczegółowa*, s. 1.

Do części szczególowej odnoszą się zarówno podstawowe kryteria wyodrębnienia prawa zobowiązań jako działu prawa cywilnego, jak i podstawowe zasady ogólne prawa zobowiązań.

 Warto zatem przypomnieć, że prawo zobowiązań jest wyodrębnionym działem podstawowej gałęzi prawa prywatnego, jaką jest prawo cywilne. Znaczenie prawa zobowiązań w ramach całości systemu prawa cywilnego wynika z roli, jaką odgrywają w życiu codziennym **stosunki wymiany dóbr i usług między podmiotami prawa cywilnego, reguluje ono bowiem obrót majątkowy między tymi podmiotami**. Wymiana dóbr i usług jest więc podstawowym przedmiotem części szczególowej prawa zobowiązań. 3

 Co do zasady prawo zobowiązań normuje stosunki odnoszące się do wymiany dóbr i usług *inter vivos*.

 Prawo zobowiązań w systemie polskiego prawa cywilnego w świetle uregulowań Kodeksu cywilnego i źródeł z nim związanych jest jednym z działów prawa majątkowego, podobnie jak prawo rzeczowe, prawo na dobrach niematerialnych i prawo spadkowe.

 Por. szczególowe uwagi dotyczące wyodrębnienia prawa zobowiązań i innych działów prawa cywilnego w: W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Prawo zobowiązań. Zarys wykładu*, Warszawa 2009; A. Brzozowski, J. Jastrzębski, M. Kaliński, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Część ogólna*, Warszawa 2021; Z. Radwański, A. Olejniczak, J. Grykiel, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2022; Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania – część szczególna*, Warszawa 2022.

 Stosunek wzajemny między tzw. częścią ogólną prawa cywilnego i częścią szczególną prawa zobowiązań wynika z roli, jaką odgrywają przepisy części ogólnej. Część ogólna, w wyższym stopniu niż inne działy prawa cywilnego, stwarza podstawę do rozwijania pewnych ogólniejszych pojęć prawnych, do konstruowania ogólniejszych teorii przenikających całość materii prawa cywilnego. Znajduje zastosowanie we wszystkich działach prawa cywilnego, a więc i prawa zobowiązań – jeżeli w tych działach nie postanowiono inaczej. Zawiera ona również pewną liczbę najbardziej podstawowych zasad odnoszących się do wszystkich działów, np. zasad dotyczących stosowania i interpretacji przepisów prawa lub umów, nadużycia prawa podmiotowego, czynności prawnych ogółem, przedstawicielstwa, biegu terminów, przedawnienia roszczeń. Dla części szczególowej prawa zobowiązań podstawowe znaczenie ma uregulowanie odnoszące się do czynności prawnych kształtujących stosunki umowne. Wypada bowiem przypomnieć, że przez pojęcie umowy rozumieć należy zarówno czynność prawną, jak i stosunek prawny powstały w wyniku dokonania tej czynności.

Opracowanie jest kontynuacją wykładu z zakresu części ogólnej zobowiązań ujętej w podręczniku *Zobowiązania. Część ogólna*. W publikacji *Zobowiązania. Część szczegółowa* zaprezentowano kwestie związane z treścią i wykonywaniem zobowiązaniowych umów nazwanych, w tym zawieranych z udziałem konsumentów, a także między przedsiębiorcami. Uwzględniono obowiązujące, w tym najnowsze, regulacje prawne oraz przywołano orzecznictwo i bogatą literaturę.

Książka opiera się na wieloletnim doświadczeniu dydaktycznym autorów będącym wynikiem prowadzenia wykładów kursowych, seminariów i innych zajęć poświęconych problematyce prawa umów, a także ich aktywnego udziału w praktyce kontraktowej w ramach wykonywania zawodów prawniczych.

Publikacja przeznaczona jest dla słuchaczy studiów prawniczych, kontynuujących naukę prawa zobowiązań. Stanowi także pomocne źródło informacji dla praktyków obrotu kontraktowego.

Adam Brzozowski – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego; radca prawny; autor wielu publikacji z zakresu części ogólnej prawa cywilnego, prawa rzeczowego i prawa zobowiązań.

Jacek Jastrzębski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego; adwokat i radca prawny; Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego; autor licznych publikacji z zakresu prawa cywilnego i handlowego.

Maciej Kaliński – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji UW; były wiceprzewodniczący Rady Legislacyjnej przy Premierze RP; autor licznych publikacji z zakresu odpowiedzialności odszkodowawczej, prawa wekslowego i czekowego oraz reprivatyzacji.

Wojciech J. Kocot – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Prawa Cywilnego Porównawczego na Wydziale Prawa i Administracji UW; członek Komitetu Sterującego Akademickiego Projektu Kodeksu Cywilnego; radca prawny; autor wielu publikacji z zakresu prawa umów w krajowym i międzynarodowym obrocie handlowym, prawa konsumenckiego oraz obrotu elektronicznego.

Elżbieta Skowrońska-Bocian – profesor doktor habilitowana nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego i sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; od lat zajmuje się problematyką prawa spadkowego, a także prawa rzeczowego (przede wszystkim zagadnieniem własności) i rodzinnego w zakresie stosunków majątkowych małżonków; jest autorytetem w tych dziedzinach; autorka wielu cenionych publikacji, w tym monografii, komentarzy oraz podręczników akademickich.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

9788383288031 W04P01

ISBN 978-83-8328-803-1

9 788383 288031

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 79 ZŁ (W TYM 5% VAT)